

B Á J N Á M I N U L O S T

Hindské mýty

SIDDHAIKA
Nezávislá organizace na podporu staromládenecké kultury
ॐ

ANNA L. DALLAPICCOLOVÁ

B Á J N Á M I N U L O S T

Hindské

mýty

ANNA L. DALLAPICCOLOVÁ

Z angličtiny přeložil
Martin Mikyska

Levné knihy KMa
2006

Obrázky poskytli:

© *The Trustees of the British Museum (oddělení Asie)*

Copyright © The Trustees of the British Museum (oddělení Asie), 2003

Translation © Martin Mykiska, 2006

Copyright © Levné knihy KMa, 2006

ISBN 80-7309-217-4

Úvod

Indický subkontinent, který je veliký přibližně jako Evropa od Atlantického oceánu po Ural, je domovem lidí nejrůznějšího původu. Ti hovoří mnoha jazyky a následují své vlastní náboženské a kulturní tradice. Tvrzení, že téměř každý stát tohoto obrovského území je země sama pro sebe, není nadsázkou. Soudržnou silou spojující hinduistickou většinu je sociální struktura pevně založená na sdílení náboženských představ a na etických principech vyjádřených bohatstvím mýtů, jež tvoří jádro hinduismu a hinduistické kultury.

Védské náboženství

Kultovní figurky, datované do poloviny třetího tisíciletí před naším letopočtem, patří k nejstarším stopám náboženských tradic indického subkontinentu. Byly nalezeny v lokalitách Mohenžodáro a Harappa na území současného Pákistánu, ve dvou nejvýznamnějších nalezištích starověké civilizace v povodí řeky Indus. Někteří vědci spojují tyto figurky s bohyněmi, zvířaty, stromy či sexuálními symboly z počátků hinduismu.

V polovině druhého tisíciletí př. n. l. tato civilizace zanikla, pravděpodobně v důsledku stupňujícího se náporu Árijců, kteří pomalu expandovali do celé severní části subkontinentu.

Hojnost literárního dědictví nahrazuje nedostatek archeologických důkazů o této nové, rozpínající se árijské civilizaci. Árijci zavedli sanskrit, který je posvátným jazykem indických svatých knih, a vytvořili čtyři *vědy* neboli „(knihy) vědění“. Tyto sbírky hymnů oslavují velký počet bohů, z nichž někteří si našli cestu až do současného hinduismu. Většina védských bohů představuje přírodní fenomény jako svítání, déšť, oheň nebo bouři. Védské náboženství, známé také jako bráhmanismus, bylo založeno na propracovaných obětních rituálech, které mohli provádět výhradně bráhmanští kněží. Každé slovo doprovázející jejich ceremoniály muselo být vysloveno odpovídající intonací a každý pohyb byl nabit mystickým významem. Nebyly k tomu zapotřebí chrámy ani obrazy. Místo nich se kult zaměřoval na posvátné oltáře, jejichž propracovaná struktura odrážela

Obsah

ÚVOD	7
Védské náboženství	7
Založení hinduismu	8
Hindská mytologie	8
Celoidické purány a místní purány	9
Důležitá božstva	9
<i>Višnu</i>	9
<i>Šiva</i>	11
<i>Déví</i>	12
<i>Bráhma</i>	13
Další božské bytosti	13
Zdroje mýtů	15
Struktura knihy	15
VŽDY NOVÝ ZAČÁTEK	16
Šiva jako Ádikumbhészvara	16
Mýtus o stvoření	17
<i>Zlaté vejce</i>	18
<i>Višnu jako Nárájana</i>	19
<i>Višnuovo vtělení matsja</i>	19
<i>Višnuovo vtělení varáha</i>	20
Rozměry kosmického času	21
<i>Pochod mravenců</i>	21
<i>Čtyři věky lidstva</i>	22
<i>Eóny</i>	23
<i>Konec a znovustvoření vesmíru</i>	23
<i>Stvoření vyzáruje z Bráhmy</i>	23
<i>Vesmír a jeho struktura</i>	24
<i>Puránská kosmologie</i>	25
ZÁCHRANA	26
Višnuova vtělení (<i>avatáry</i>)	26
<i>Višnuova inkarnace do želvy</i>	27
Šiva polyká jed	30

Další inkarnace	30
Višnuovy lidské inkarnace	31
<i>Bálakanda neboli „Kniha dětství“</i>	31
<i>Ajódhjakánda neboli „Kniha o Ajódhji“</i>	33
<i>Aranjakánda neboli „Kniha o vyhnanství v lese“</i>	33
<i>Kiškindhakánda neboli „Kniha o Kiškindze“</i>	34
<i>Sundarakánda neboli „Krásná kniha“</i>	34
<i>Juddhakánda neboli „Kniha o válce“</i>	34
<i>Uttarakánda neboli „Kniha poslední“</i>	35
Kršňův příběh	36
<i>Narození Kršny</i>	36
<i>Kršňovo dětství a mladistvé činy</i>	37
<i>Smrt Kamsy</i>	39
<i>Život v Mathuře</i>	40
<i>Kršna ve Dvárace a jeho role ve válce v Mahábháratě</i>	41
<i>Konec Jádavů a Kršňova smrt</i>	41
ZÁNIK	43
Spálení Kámy	45
<i>Askeze Párvatí</i>	45
<i>Narození Kumáry a konec Táraky</i>	47
Šiva ničí tři vzdušná města	48
Původ Déví a zabití Mahišásury	50
Konečné rozplynutí	52
ZAHALOVÁNÍ A ODHALOVÁNÍ: BOŽSKÁ SCHOPNOST KLAMU	54
Mystérium Višnuovy moci klamu	54
Příběh Madhua a Kaitabhy	55
Příběh krále Hariščandry	57
<i>Višvámitra je pozván Hariščandrou</i>	58
<i>Mytický kanec</i>	58
<i>Králova potupa</i>	58
<i>Višvámitra brání Hariščandrovi v pouti</i>	59
<i>Hariščandra prodává svou ženu, královnu</i>	59
<i>Hariščandra pracuje na kremačním poli</i>	59
<i>Královna je odsouzena k smrti</i>	60
ANUGRAHA, UDĚLENÍ MILOSTI	62
Sestoupení Gangy	62
Ardžuna a lovec	64

Višnu a Prahláda	65
Šivaističtí světci	67
<i>Příběh Kannappy Nájanmára</i>	67
<i>Příběh Káraikkály Ammajary</i>	67
Chránové mýty	68
<i>Natarádžův chrám v Čidambaram</i>	68
<i>Mýtus z Palani</i>	69
Zvířecí stoupenčí	71
<i>Pavouk, had a slon uctívají lingam</i>	71
<i>Příběh Gadžéndry</i>	73
ŽIJÍCÍ DĚDICTVÍ	74
Pouť	74
Nové časy, nová božstva	75
Lidové umění	77
Filmová a televizní produkce	78
Mytologické „komiksy“	78
Další doporučená literatura	79

Hindské mýty

ANNA L. DALLAPICCOLOVÁ

Z anglického originálu „*Hindu Myths*“,
vydaného nakladatelstvím British Museum Press
v Londýně roku 2003, přeložil Martin Mikyska
Vydalo nakladatelství Levné knihy KMa,
v Praze roku 2006

Redakce Jan Furthimwald

Obálku navrhl Bohumil Bednář

Grafickou úpravu a sazbu z písma Classical Garamond
programem T_EX připravil Bohumil Bednář, PISCES

Tisk a vazba S-TISK, Vimperk

Vydání druhé

ISBN 80-7309-217-4

Na Indii se vždy pohlíží jako na kolébku hinduismu, její mytologie tvoří páteř indické kultury. Tyto mýty se během staletí přizpůsobují a přijímají nové postavy a nadále hrají ústřední roli v moderním indickém životě. Mýty, které jsou zde převyprávěné v jejich barvitém a dramatickém lesku, se dotýkají klíčových témat stvoření, ochrany, zničení, klamu a udílení milosti. Také jsou zde představeny portréty hlavních božstev hindského pantheonu — Šivy, Višnu a Déví — a jejich vztahy s antibohy, nymfami a askety. Mýty pocházejí z doby od počátku našeho letopočtu po 16. století. Jsou vzaty z nejrůznějších zdrojů, z nichž k nejpozoruhodnějším patří encyklopedické texty purán, a zprostředkovávají svou trvalou výzvu a náboženské učení, které z nich bylo odvozeno.

Anna L. DALLAPICCOLOVÁ je čestnou profesorkou na University of Edinburgh a hostující profesorkou na De Montfort University, Leicester. V rámci svého výzkumu cestovala po celé Indii, hlavně však pobývala na jihu. Její poslední publikací je *Dictionary of Hindu Lore and Legend*.

Další tituly této řady:

Čínské mýty: *Anne Birrellová*

Egyptské mýty: *George Hart*

Incké mýty: *Gary Urton*

Keltské mýty: *Miranda Greenová*

Mezopotamské mýty: *Henrietta McCallová*

Ruské mýty: *Elisabeth Warnerová*

Řecké mýty: *Lucilla Burnová*

Římské mýty: *Jane F. Gardnerová*

ISBN 80-7309-217-4

9 788073 092177